

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Географічний факультет

Кафедра географії України та регіоналістики

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан географічного факультету

 Мирослав ЗАЯЧУК

“ 29 ” серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
ПОЛІТИЧНА ГЕОГРАФІЯ ТА ГЕОПОЛІТИКА УКРАЇНИ

обов'язкова

Освітньо-професійна Регіональний розвиток і просторове планування програма

Спеціальність 106 Географія

Галузь знань 10 Природничі науки

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Факультет географічний

Мова навчання українська

Чернівці 2025 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Політична географія та геополітика України» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Регіональний розвиток і просторове планування», спеціальність 106 Географія.

Розробник:

Костащук Володимир Іванович – доцент кафедри географії України та регіоналістики, кандидат географічних наук, доцент.

Викладач, що забезпечує читання даної навчальної дисципліни:

Костащук Володимир Іванович – доцент кафедри географії України та регіоналістики, кандидат географічних наук, доцент.

Погоджено з гарантом ОП _____ Іван КОСТАЩУК

(підпис)

Затверджено на засіданні кафедри географії України та регіоналістики
Протокол № 12/1 від «28» серпня 2025 року

Завідувач кафедри _____ Іван КОСТАЩУК

(підпис)

Схвалено навчально-методичною радою географічного факультету
Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Голова навчально-методичної ради _____ Наталя АНДРУСЯК

(підпис)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мета викладання навчальної дисципліни:

Сформувати у студентів систематизовані знання і розуміння: 1) формування політичного устрою країн світу та України та його впливу на перебіг внутрішніх та зовнішніх суспільних процесів; 2) особливостей геополітичних міждержавних відносин в сучасному світі та місце в них України; 3) територіального розподілу політичних інституцій (організацій, партій, систем управління тощо); 4) історичних та сучасних тенденцій в формування електоральної думки населення України; 5) сучасних політичних проблем та можливих шляхів їх подолання.

Завдання вивчення дисципліни

✓ розкрити студентам зміст курсу “Політична географія та геополітика України” як окремої суспільно-географічної науки;

✓ ознайомити студентів з політичною географією світу та України, основними її показниками, з методикою досліджень і його характеристик, політико-культурним потенціалом населення;

✓ розкрити особливості державного устрою України та його роль в розвитку держави;

✓ проаналізувати роль децентралізації, як чинника суспільного розвитку регіонів України на перспективу;

✓ навчити студентів розуміти та розрізняти основні політико-електоральні та геополітичні особливості регіонів світу та України, а також давати їх оцінку;

✓ розвинути у студентів уміння давати оцінку електоральній поведінці населення в різних регіонах України та визначати її вплив на різні суспільногеографічні процеси, в тому числі й економічні;

✓ показати значення політичної географії та геополітики як у наукових дослідженнях, так і в суспільних відносинах населення в Україні та в світі;

✓ розкрити особливості міжнародної співпраці України з країнами світу та діяльність в міжнародних організаціях.

Пререквізити: Актуальні питання історії та культури України, Етногеографія України; Географія населення та розселення,

Результати навчання:

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

СК 2. Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи та суспільства, а також причинно-наслідкових зв'язків розвитку та взаємодії природи і суспільства й уміння їх використовувати у професійній, соціальній та педагогічній діяльності;

СК 7. Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації. Уміння давати комплексну географічну оцінку території за результатами аналізу карт, здатність відображати географічні об'єкти і процеси за допомогою картографічних творів; використовувати професійно-профільовані знання і практичні навички для розробки та впровадження механізмів територіального менеджменту, районного планування, складання планів та програм соціально-економічного розвитку регіонів.

ПР 03. Пояснювати особливості організації географічного простору та знати базові уявлення про територіальну організацію суспільства, концепції територіальних структур.

ПР 10. Знати цілі сталого розвитку та можливості своєї професійної сфери для їх досягнення, в тому числі в Україні, а також особливості процесів глобалізації економічного, соціального, політичного, культурного і духовного розвитку людства, головні закономірності розвитку глобальних проблем та глобалістики.

ПР 16. Уміти володіти навичками комплексного географічного аналізу територій.

У результаті вивчення дисципліни „Географія міжнародних відносин та Євроатлантична інтеграція України” студент повинен:

знати:

- структуру предмету, відмінні риси науки від інших галузей знань та місце її серед них, історію розвитку теоретико-методологічних та наукових поглядів політичної географії та геополітики;

- особливості формування та сучасного перебігу політичних процесів, їх класифікації, впливу на суспільний та економічний розвиток регіонів та країн світу, в тому числі й України;

- суспільно-географічну сутність децентралізації в Україні та її роль в розвитку регіонів України;

- різні види та підходи до класифікації політичних систем;

- способи і засоби вирішення геополітичних проблем у різних країнах світу та Україні; розуміти важливість регіонального підходу до вивчення політикогеографічних проблем та пошуку шляхів їх вирішення;

- зміст, фактори, види і принципи міжнародної співпраці та особливості співпраці України з країнами світу;

- роль міжнародних організацій у формуванні геополітичного розвитку країн та регіонів України; геополітичні проблеми країн світу та регіонів України, шляхи їх вирішення, діяльність України в міжнародних організаціях.

вміти:

- аналізувати політико-географічне положення окремої держави;

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНА СУТНІСТЬ ПОЛІТИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ УКРАЇНИ											
Тема 1. Вступ до курсу «Політична географія та геополітика України». Історія розвитку політичної думки в Україні	6	2	2	-	-	4	10	1	-	-	-	10
Тема 2. Українська державність, державна територія, кордони	10	2	4	-	-	4	10	-	1	-	-	9
Тема 3. Державно- територіальний устрій України	12	2	4	-	-	6	10	1	-	-	-	9
Тема 4. Децентралізація, та її роль в розвитку регіонів України	10	4	2			4	10	1	1			8
Тема 5. Політико- географічні функції етнокультурних взаємин в Україні	10	4	2	-	-	4	10	1	1	-	-	8
Тема 6. Географія політичних партій в Україні	12	2	2	-	-	6	10	-	1	-	-	10
Разом за ЗМ1	60	16	16	-	-	28	60	4	4	-	-	52

	ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2 ОСОБЛИВОСТІ ГЕОПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ											
Тема 7. Предметна область геополітики	10	2	2	-	-	6	10	1	1	-	-	8
Тема 8. Розвиток геополітичної думки в Україні	10	4	4	-	-	6	10	-	1	-	-	9
Тема 9. Глобальний політичний простір та місце України в ньому	10	2	2	-	-	6	10	1	1	-	-	8
Тема 10. Геополітичні інтереси та геополітика України	10	2	-	-	-	8	10	1	-	-	-	9
Тема 11. Діяльність України в міжнародних організаціях	10	2	4	-	-	4	10	1	1	-	-	8
Тема 12. Геополітична діяльність України: оптимізація зв'язків. Глобальні проблеми.	10	2	2			6	10	-	-			10
Разом за ЗМ 2	70	14	14	-	-	32	60	4	4	-	-	52
Усього годин	120	30	30	-	-	60	120	8	8	-	-	104

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНА СУТНІСТЬ ПОЛІТИЧНОЇ ГЕОГРАФІЇ УКРАЇНИ	
1	Тема 1. Суспільно-географічна сутність бізнесу та його види.
1.1.	Наукові і практичні завдання „Політичної географії та геополітики України”..
1.2.	Історія розвитку політичної думки в Україні.
1.3.	Політична географія в системі наук. Взаємозв'язки предмету з іншими науками.
1.4.	Методологія та методика проведення політикогеографічних досліджень
2.	Тема 2: Українська державність, державна територія, кордон.
2.1.	Історичний контекст формування української державності.
2.2.	Геополітичне положення України.
2.3.	Кордони України та їх зміни.
3.	Тема 3. Державний територіальний устрій України.
3.1.	Поняття державного територіального устрою та його форми.
3.2.	Чинники формування державного устрою.

3.3.	Основні показники, які використовують при виділенні адміністративно-територіальних одиниць в Україні в різні часи.
4.	Тема 4. Децентралізація, та її роль в розвитку регіонів України
4.1.	Поняття про децентралізацію та її суспільно-політичні функції.
4.2.	Роль децентралізації в соціально-економічному розвитку регіонів.
4.3.	Процеси децентралізації в Україні.
5.	Тема 5. Політико- географічні функції етнокультурних взаємин в Україні
5.1.	Поняття про етнокультурні взаємини між регіонами України та їх вплив на політико-географічну ситуацію.
5.2.	Етнокультурний потенціал регіонів України.
5.3.	Етнокультурні процеси в Україні в ХХ на початку ХХІ століття.
6.	Тема 6. Географія політичних партій в Україні
6.1.	Поняття про політичні партії та їх класифікація
6.2.	Роль політичних партій в формуванні влади в Україні
6.3.	Електоральні вподобання під час виборів в Україні
ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2 ОСОБЛИВОСТІ ГЕОПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	
7.	Тема 7. Предметна область геополітики.
7.1.	Мета, структура і предмет геополітики.
7.2.	Наукові і практичні завдання „Геополітики України”
7.3.	Методологія та методика проведення геополітичних досліджень
8.	Тема 8. Розвиток геополітичної думки в Україні
8.1.	Історія розвитку геополітичної думки в Україні.
8.2.	Концепції відомих геополітиків світу та України відносно геополітичного розвитку України.
8.3.	Завдання геополітичних досліджень на сучасному етапі розвитку України.
9.	Тема 9. Глобальний політичний простір та місце України в ньому
9.1.	Поняття про глобальний політичний простір та місце України в ньому.
9.2.	Теорія цивілізацій С. Хангтінгтона.
10.	Тема 10. Геополітичні інтереси та геополітика України
8.1.	Поняття про геополітичні інтереси та їх класифікація.
8.2.	Геополітичні інтереси України та напрямки діяльності щодо їх досягнення.
8.3.	Перспективи співпраці України з ЄС та НАТО.
11.	Тема 11. Діяльність України в міжнародних організаціях
11.1.	Поняття про міжнародні організації та їх класифікація
11.2.	Діяльність України в глобальних міжнародних організаціях.
11.3.	ООН та Україна
11.4.	Діяльність України в регіональних міжнародних організаціях
12.	Тема 12. Геополітична діяльність України: оптимізація зв'язків. Глобальні проблеми.
12.1.	Основні напрямки геополітичної діяльності України
12.2.	Глобальні проблеми як чинник геополітичної діяльності України

Тематика практичних занять з переліком питань

№	Назва теми (завдання)
1	Тема: Історія розвитку політичної думки в Україні

1.1.	Ознайомитися з основними періодами розвитку політичної думки в Україні.
1.2.	Проаналізувати внесок видатних мислителів у формування української політичної свідомості.
1.3.	Визначити основні ідеї, які вплинули на розвиток української державності.
1.4.	Сформулювати власні висновки щодо значення політичної думки в історії України.
2	Тема: Формування території України
2.1.	Ознайомитися з основними історичними подіями, що вплинули на територіальні зміни України.
2.2.	Проаналізувати правові та дипломатичні механізми формування сучасних кордонів України.
2.3.	Визначити значення територіального формування для розвитку української державності.
2.4.	Сформулювати власні висновки щодо впливу історичних процесів на сучасні межі України.
3	Тема: Адміністративно-територіальний устрій України: формування та сучасний стан
3.1.	Ознайомитися з історичними етапами формування адміністративно-територіального устрою України.
3.2.	Проаналізувати зміни в адміністративному поділі держави у різні періоди.
3.3.	Визначити основні особливості сучасного адміністративно-територіального устрою України.
	Оцінити вплив адміністративно-територіальних реформ на державне управління та місцеве самоврядування.
4	Тема: Адміністративно-територіальний устрій регіонів України в умовах децентралізації
4.1.	Ознайомитися з передумовами та причинами реформи децентралізації в Україні.
4.2.	Проаналізувати зміни в адміністративному поділі регіонів у зв'язку з децентралізацією.
	Визначити переваги та виклики реформи для місцевого самоврядування.
4.3.	Оцінити результати адміністративно-територіальної реформи на рівні регіонів України.
5	Тема: Етнодемографічний розвиток регіонів України
5.1.	Ознайомитися з поняттями «етнодемографія», «етнічний склад», «міграційні процеси».
5.2.	Проаналізувати статистичні дані щодо етнічного складу населення України.
5.3.	Визначити особливості етнічного складу різних регіонів України.
5.4.	Оцінити вплив історичних та сучасних суспільно-політичних процесів на етнодемографічний розвиток.
5.5.	Дослідити питання внутрішньої та зовнішньої міграції, їх причини та наслідки
	Тема: Електоральні відміни регіонів України (на прикладі різних виборчих процесів)
6.1.	Ознайомитися з поняттями «електоральна географія», «виборчі уподобання», «політичні партії».

6.2.	Проаналізувати результати виборів різних рівнів (президентських, парламентських, місцевих).
6.3.	Визначити особливості електоральної поведінки різних регіонів України.
6.4.	Оцінити вплив історичних та сучасних суспільно-політичних процесів на виборчі результати.
7	Тема: Геополітика як окрема суспільно-географічна наука
7.1.	Ознайомитися з поняттям «геополітика» та її місцем у системі наук.
7.2.	Визначити ключові геополітичні теорії та школи.
7.3.	Проаналізувати вплив геополітичних процесів на сучасну міжнародну політику.
7.4.	Оцінити роль України у сучасних геополітичних процесах.
7.5.	Дослідити взаємозв'язок географічного розташування та політичного розвитку держав.
8	Тема: Розвиток геополітичних концепцій та доктрин в Україні та їх регіональний аспект
8.1.	Ознайомитися з ключовими геополітичними концепціями, що розвивалися в Україні.
8.2.	Визначити основні етапи формування геополітичних доктрин.
8.3.	Дослідити регіональні аспекти геополітичних стратегій.
8.4.	Оцінити вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на геополітичне становище України.
8.5.	Аналізувати роль України у сучасних міжнародних відносинах.
9.	Тема: Місце України в глобальному геополітичному просторі
9.1.	Ознайомитися з ключовими аспектами геополітичного становища України.
9.2.	Визначити основні напрямки зовнішньої політики України.
9.3.	Дослідити вплив міжнародних організацій на геополітичний статус України.
9.4.	Оцінити внутрішні та зовнішні виклики для геополітичного розвитку України.
9.5.	Аналізувати місце України у сучасній системі міжнародних відносин.
10.	Тема: Геополітична ситуація в Україні
10.1.	Ознайомитися з поточними геополітичними викликами для України.
10.2.	Визначити ключові напрями зовнішньої політики держави.
10.3.	Дослідити роль міжнародних організацій у підтримці України.
10.4.	Оцінити вплив воєнного конфлікту на геополітичну стабільність країни.
10.5.	Проаналізувати економічні, енергетичні та військові аспекти сучасної геополітики України.

Завдання для самостійної роботи студентів

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи	К-сть год.
1	Тема 1. Вступ до курсу «Політична географія та геополітика»	Розкрити основні поняття та категорії курсу «Політична географія та геополітика України».. <i>Форма контролю – конспект, тестування</i>	4

	України». Історія розвитку політичної думки в Україні		
2	Тема 2. Українська державність, державна територія, кордони	Проаналізувати основні етапи формування Української державності в історичній перспективі. <i>Форма контролю – конспект, тестування</i>	4
3	Тема 3. Державно-територіальний устрій України	Основні завдання реформи територіального устрою України. <i>Форма контролю – конспект, тестування</i>	6
4	Тема 4. Децентралізація, та її роль в розвитку регіонів України	Нормативно-правове забезпечення децентралізації в Україні. <i>Форма контролю – конспект, тестування</i>	4
5	Тема 5. Політико-географічні функції етнокультурних взаємин в Україні	Етно-культурні регіони України. <i>Форма контролю – конспект, тестування</i>	4
6	Тема 6. Географія політичних партій в Україні	Роль населення в формуванні політичних партій. <i>Форма контролю – конспект, тестування</i>	6
7	Тема 7. Предметна область геополітики	Роль геополітики у соціально-економічному розвитку регіонів України. <i>Форма контролю – конспект, тестування</i>	6
8	Тема 8. Розвиток геополітичної думки в Україні	Вклад українських вчених в розвиток світової геополітичної думки. <i>Форма контролю – конспект, тестування</i>	6
9	Тема 9. Глобальний політичний простір та місце України в ньому	Геополітичне положення України. <i>Форма контролю – конспект, тестування</i>	6
	Тема 10. Геополітичні інтереси та геополітика України	Методи відстоювання геополітичних інтересів. <i>Форма контролю – конспект, тестування</i>	8
	Тема 11. Діяльність України в міжнародних	Діяльність України в ООН. <i>Форма контролю – конспект, тестування</i>	4

	організація		
	Тема 12. Геополітична діяльність України: оптимізація зв'язків. Глобальні проблеми.	Зв'язки України з країнами НАТО. <i>Форма контролю – конспект, тестування</i>	6

Індивідуальні завдання та ІНДЗ

№	Назва теми/ кількість балів/форма контролю	Кількість годин
1.	Виникнення і розвиток політичної географії як науки. / 10 балів / усна доповідь	4
2.	Геополітика як суспільно-географічна наукова дисципліна. . / 10 балів / усна доповідь	4
3.	Політико-географічні та геополітичні погляди Ф. Ратцеля. . / 10 балів / усна доповідь	4
4.	Геополітична концепція Х. Маккіндера. . / 10 балів / усна доповідь	4
5.	Післявоєнна політична географія: провідні концепції. / 10 балів / усна доповідь	4
6.	Провідні концепції «нової» політичної географії. / 10 балів / усна доповідь	4
7.	Самопроголошені держави на політичній карті світу. / 10 балів / усна доповідь	4
8.	Політична географія Світового океану. / 10 балів / усна доповідь	4
9.	Державні території у Світовому океані. / 10 балів / усна доповідь	4
10.	Державні кордони. Класифікації державних кордонів. / 10 балів / усна доповідь	4
11.	Географія монархій у сучасному світі. / 10 балів / усна доповідь	4
12.	. Республіки в сучасному світі. / 10 балів / усна доповідь	4
13.	Географія федерацій у сучасному світі. / 10 балів / усна доповідь	4
14.	Автономії в країнах світу. / 10 балів / усна доповідь	4
15.	Типи місцевого управління та самоврядування у країнах світу. / 10 балів / усна доповідь	4
16.	Партійні системи в країнах світу. / 10 балів / усна доповідь	4
17.	Воєнно-політичні конфлікти у Європі та Азії. / 10 балів / усна доповідь	4
18.	Воєнно-політичні конфлікти в Африці та Латинській Америці. / 10 балів / усна доповідь	4
19.	Державні кордони України. / 10 балів / усна доповідь	4
20.	Історичний розвиток території України в середньовіччі. / 10 балів / усна доповідь	4
21.	. Геополітичний розвиток території України в ХХ ст. / 10 балів / усна доповідь	4
22.	Державний устрій України. / 10 балів / усна доповідь	4
23.	Суспільно-географічна сутність та необхідність децентралізації влади в Україні. / 10 балів / усна доповідь	4
24.	Повноваження Верховної Ради України в сфері децентралізації. / 10 балів / усна доповідь	4
25.	Повноваження Президента України в сфері децентралізації. / 10 балів / усна доповідь	4
26.	Повноваження Кабінету міністрів України в сфері децентралізації. / 10 балів / усна доповідь	4

27.	Роль місцевих органів влади в організації суспільного життя в умовах децентралізації. / 10 балів / усна доповідь	4
28.	Географічні аспекти міжнародних відносин. / 10 балів / усна доповідь	4
29.	Роль держави у формуванні міжнародних відносин. / 10 балів / усна доповідь	4
30.	Форми правління в державах світу та їх вплив на формування та розвиток міжнародних відносин. / 10 балів / усна доповідь	4
31.	Вплив міжнародних відносин на соціально-економічний розвиток держави. / 10 балів / усна доповідь	4
32.	Природні умови та ресурси як чинник міжнародних відносин. / 10 балів / усна доповідь	4
33.	Демографічний потенціал країни та його вплив на міжнародні відносини. / 10 балів / усна доповідь	4
34.	Етнічний склад населення держави та його вплив на розвиток міжнародних відносин. / 10 балів / усна доповідь	4
35.	Релігійна структура населення країни та її вплив на розвиток міжнародних відносин. / 10 балів / усна доповідь	4
36.	Економічний потенціал держави та його вплив на міжнародні відносини. / 10 балів / усна доповідь	4
37.	Науково-технічний потенціал держави як чинник міжнародних відносин. / 10 балів / усна доповідь	4
38.	Роль ООН в налагодженні міжнародної співпраці між державами світу. / 10 балів / усна доповідь	4
39.	Роль міжнародних організацій в налагодженні співпраці між державами світу. (За вибором студента: МАГАТЕ; ФАО; ІКАО; ЮНЕСКО; МВФ) / 10 балів / усна доповідь	4
40.	Розкрити особливості міжнародних відносин між країнами в межах геополітичного регіону світу. (За вибором студента: Західна Європа; Центральна Європа та інші) / 10 балів / усна доповідь	4
41.	Особливості формування Європейського геополітичного простору. / 10 балів / усна доповідь	4
42.	Особливості формування Азіопського геополітичного простору. / 10 балів / усна доповідь	4
43.	Історико-географічні передумови євроатлантичної інтеграції України. / 10 балів / усна доповідь	4
44.	Передумови євроатлантичної інтеграції України. / 10 балів / усна доповідь	4
45.	Актуальні проблеми інтеграції України в ЄС. / 10 балів / усна доповідь	4
46.	Перспективи Євроатлантичної інтеграції України. / 10 балів / усна доповідь	4
47.	Суспільно-географічні аспекти вступу України в НАТО. / 10 балів / усна доповідь	4
48.	НАТО та проблеми безпеки України. / 10 балів / усна доповідь	4
49.	Співпраця України та НАТО. / 10 балів / усна доповідь	4
50.	Участь України в діяльності міжнародних організацій. (за вибором студента: ООН; МАГАТЕ; ФАО; ІКАО; ЮНЕСКО; МВФ). / 10 балів / усна доповідь	4
51.	Перспективи міжнародної співпраці України із країнами Азії. / 10 балів / усна доповідь	4
52.	Перспективи міжнародної співпраці України із країнами Африки. / 10 балів / усна доповідь	4
53.	Перспективи міжнародної співпраці України із країнами Близького Сходу. / 10 балів / усна доповідь	4

54.	Перспективи міжнародної співпраці України із Австралією та країнами Океанії. / 10 балів / усна доповідь	4
55.	Перспективи міжнародної співпраці України із країнами Південної Америки. / 10 балів / усна доповідь	4
56.	Перспективи міжнародної співпраці України із Центральної Америки. / 10 балів / усна доповідь	4

Методи та освітні технології навчання.

При викладанні використовуються наступні освітні технології: Технологія ситуаційного навчання; Технології навчання у співробітництві; Інформаційні технології.

Під час вивчення дисципліни використовуються наступні методи навчання: словесні методи - розповідь-пояснення, бесіда, лекція; наочні методи - ілюстрація, демонстрація; практичні методи: практичні роботи, твори, реферати здобувачів освіти; проблемної ситуації; репродуктивні методи; творчі, проблемно-пошукові методи.

Система контролю та оцінювання

Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів у процесі вивчення навчальної дисципліни

Види та форми контролю. Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота, лабораторна робота) відповідь студента. Формою підсумкового контролю є залік.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань студента. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі.

Засоби оцінювання. Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є: контрольні модульні роботи з використанням стандартизованих тестів та вправ на логічне мислення; проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; дослідницько-творчі та ін.); розрахункові, графічні, розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів за результатами поточного контролю

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів при виконанні практичних робіт з дисципліни "

<i>Кількість балів</i>	<i>Критерії оцінювання</i>
4	Ставиться у випадку, коли студент вільно володіє методикою виконання практичної роботи. Ґрунтовно складає визначення та сутність основних понять, термінів. Наводить приклади та може обґрунтувати сутність отриманих результатів та їх вплив на стратегічне планування розвитку регіону. Доповнює та уточнює відповіді інших студентів
3	Студент самостійно трансформує визначення основних понять, термінів, які використовуються при виконанні практичної роботи. Володіє в загальних рисах методикою виконання практичної роботи, однак допускає окремі помилки і неточності. За допомогою викладача або ж інших студентів може обґрунтувати сутність отриманих результатів та їх вплив на розвиток стратегічного планування.
2	Практична робота виконана але студент недостатньо володіє термінологією та методологією виконання практичної роботи. При розкритті спеціальних питань, термінів не може конкретизувати

	відповідь наведенням прикладів. Не може самостійно розкрити сутність отриманих результатів та їх вплив на стратегічне планування.
1	Студент виконав практичну роботу але не володіє матеріалом, не розуміє теоретичних і практичних питань, допускає грубі помилки, не орієнтується в сутності отриманих результатів.

Індивідуальна траєкторія здобувача вищої освіти у процесі вивченні навчальної дисципліни – участь у неформальній/інформальній освіті

Якщо здобувач освіти отримав знання окрім формальної освіти у неформальній/інформальній освіті, зарахування результатів навчання здійснюється згідно положення «Про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» та рішення кафедри (на основі аргументування викладача, що тематика семінарів, вебінарів, воркшопів, тренінгів, у яких взяв участь студент підтверджується сертифікатом, програмою, а також відповідає змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю тощо).

Критерії оцінювання результатів навчання (з навчальної дисципліни) на підсумковому контролі

. Загальна кількість балів, яку студент може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів студент набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку чи екзамену).

Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 модуль – 30; 2 модуль – 30 балів.

Студент, який набрав протягом нормативного терміну вивчення дисципліни 60 балів та виконав навантаження за всіма кредитами, має можливість не складати іспит і отримати набрану кількість балів як підсумкову оцінку або складати іспит з метою підвищення свого рейтингу за даною навчальною дисципліною. Якщо студент набрав менше 30 балів, він не допускається до складання іспиту.

Підсумкова оцінка за навчальну дисципліну, з якої складається екзамен, виводиться із суми балів поточного контролю за модулями (до 60 балів) та модуля-контролю (екзамену чи заліку) – до 40 балів. Якщо студент за власною ініціативою чи бажанням, крім обов'язкових видів контролю (60 балів), виконує додаткові види роботи – ІНДЗ (фіксовані виступи, реферати, статті, участь в олімпіадах, наукових конференціях тощо), може отримати додатково 20 балів, які також підсумовуються до підсумкової оцінки.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів при складанні іспиту з дисципліни ”

<i>I-II питання (по 15 балів)</i>	<i>III питання 10 балів</i>	<i>Критерії оцінювання</i>
13-15	9-10	Ставиться у випадку, коли студент вільно володіє програмним матеріалом курсу в повному обсязі. Ґрунтовно складає визначення та сутність основних понять, термінів. Залучає до відповіді власний досвід, що набутий у процесі науково-дослідницької діяльності. Знає наукові здобутки вчених України та світу. Самостійно розкриває основні терміни та поняття, їх зміст, функції при дослідженні окремих аспектів стратегічного просторового планування. Володіє основними методами та вміє їх використовувати з метою вивчення актуальних проблем стратегічного планування.

10-12	7-8	Студент самостійно трансформує визначення основних понять, термінів, які використовуються при вивченні дисципліни, розкриває їх суть, значення, але в межах навчальних посібників. Студент допускає окремі помилки і неточності, які не впливають на загальний характер відповіді. Програмний матеріал знає добре, відповідь є послідовною.
7-9	5-6	Знання студента завчені з підручника чи навчального посібника, висвітлює їх за допомогою конспекту чи викладача. Недостатньо володіє термінологією. Студент відповідає на поставлене запитання не повністю, при розкритті спеціальних питань, термінів не може конкретизувати відповідь наведенням прикладів. Допускає значні помилки. Володіє мінімальними знаннями.
4-6	3-4	Студент не володіє матеріалом, не розуміє теоретичних і практичних питань, допускає грубі помилки, не орієнтується в предметі. Може перерахувати основні терміни і поняття курсу.
1-3	1-2	Студент не орієнтується в предметі, допускає грубі помилки та не може в повній мірі розкрити сутність основних термінів та понять.

Критеріями підсумкового оцінювання з дисципліни

Оцінювання в системі <i>ECTS</i>	Оцінка за національною шкалою	Рейтингова оцінка з дисципліни	Критерії оцінювання
А	«Відмінно»	90-100	Ставиться у випадку, коли студент вільно володіє програмним матеріалом курсу в повному обсязі. Ґрунтовно складає визначення та сутність основних понять, термінів з курсу. Залучає до відповіді власний досвід, що набутий у процесі науково-дослідницької діяльності. Знає наукові здобутки вчених України та світу. Виконав і успішно здав всі практичні роботи.
В	«Добре»	80-89	Студент самостійно трансформує визначення основних понять, термінів, які використовуються при вивченні дисципліни, розкриває їх суть, значення, але в межах навчальних посібників. Володіє методикою та розкриває основні принципи стратегічного планування. Оцінка „добре” відрізняється від оцінки “відмінно” тим, що студент допускає окремі помилки і неточності, які не впливають на загальний характер відповіді. Програмний матеріал знає добре, відповідь є послідовною. Студентом здані всі практичні роботи.
С	«Добре»	70-89	Відрізняється від „В” тим, що студент допускає більше неточностей у відповіді, потребує додаткових питань для уточнення тих чи інших питань. Здано не менше 75 % від всіх практичних робіт.

Д	«Задовільно»	60-69	Знання студента завчені з підручника чи навчального посібника, висвітлює їх за допомогою конспекту чи викладача. Недостатньо володіє термінологією та методами планування. Студент відповідає на поставлене запитання не повністю, при розкритті спеціальних питань, термінів не може конкретизувати відповідь наведенням прикладів. Допускає значні помилки. Володіє мінімальними знаннями. Виконав більшу частину практичних робіт.
Е	«Задовільно»	50-59	Відрізняється від оцінки „ D” тим що студент допускає більш суттєві помилки під час відповіді. На більшу частину питань відповідає за вченими з підручника фразами, потребує уточнюючих питань. Виконав не менше ½ практичних робіт
FX	„Незадовільно”	35-49	Студент не володіє матеріалом, не розуміє теоретичних і практичних питань, допускає грубі помилки, не орієнтується в предметі, виконав менше 50% практичних робіт, потребує подальшої роботи над засвоєнням основних положень предмету.
F		1-34	Студент не орієнтується в предметі, не виконав жодної практичної роботи, потребує подальшої роботи над засвоєнням основних положень предмету.

Розподіл балів, які отримують студенти за кожен елемент

Поточне оцінювання (аудиторна (лекційний матеріал і практичні роботи) та самостійна робота)												Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T1	T2	T3	T4	T5	T6		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Відповідно до вимог Болонської угоди проводиться місцева (національна) шкала визначення оцінок і шкала ECTS. Для їх порівняння використовується така таблиця:

Рейтингова оцінка з дисципліни	Оцінювання в системі ECTS	Оцінка за національною шкалою	Залік за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)	Зараховано
80-89	B	4 (добре)	
70-79	C	4 (добре)	
60-69	D	3 (задовільно)	
50-59	E	3 (задовільно)	
35-49	FX	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання	Не зараховано

1-34	F	2 (незадовільно) з обов'язковим повторним курсом	
------	---	--	--

Для здійснення контролю знань студентів викладач заповнює журнал, де вказуються оцінки за кожний навчальний елемент. Журнал зберігається у викладача. За модулями заповнюються відомості рубіжного контролю, які подаються і зберігаються на кафедрі.

Перелік питань для самоконтролю й контролю навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни.

1. Розкрити наукові і практичні завдання „Політичної географії та геополітики України”.
2. Охарактеризувати роль та значення геополітики в забезпеченні національної безпеки України.
3. Проаналізувати історію розвитку політичної думки в Україні.
4. Дослідити особливості політичної географії в системі наук.
5. Розкрити взаємозв'язки політичної географії з іншими науками.
6. Охарактеризувати методологію та методику проведення політикогеографічних досліджень.
7. Розкрити історичний контекст формування української державності.
8. Проаналізувати геополітичне положення України: минуле та сучасність.
9. Дослідити кордони України та їх зміна в історичному процесі.
10. Розкрити перспективи Євroatлантичної інтеграції України.
11. Дослідити основні етапи формування відносин між Україною та країнами Європи,
12. Розкрити актуальні проблеми європейської інтеграції України.
13. Охарактеризувати поняття державного територіального устрою та його форми.
14. Розкрити чинники формування державного устрою.
15. Проаналізувати історичні аспекти формування державного устрою в Україні.
16. Дослідити основні показники, які використовують при виділенні адміністративно-територіальних одиниць в Україні в різні часи.
17. Розкрити особливості державного територіального устрою України на сучасному етапі розвитку державності.
18. Проаналізувати зміни даміністративно-територіального устрою України у ХХ столітті.
19. Розкрити суспільно географічну сутність децентралізації та її роль в прискоренні соціально-економічного розвитку регіонів України.
20. Проаналізувати цілі та завдання децентралізації.
21. Охарактеризувати основні критерії виокремлення адміністративно-територіальних одиниць різного рівня.
22. Проаналізувати повноваження місцевих органів влади в розвитку регіонів.
23. Розкрити роль, функції та повноваження Верховної Ради України, Президента України та Кабінету міністрів України в сфері розвитку регіонів в умовах децентралізації.
24. Проаналізувати основні напрямки їх діяльності щодо прискореного соціально-економічного розвитку регіонів України.
25. Розкрити поняття про етнокультурні взаємини між регіонами України та їх вплив на політико-географічну ситуацію.
26. Дослідити етнокультурні регіони України.
27. Розкрити етнокультурний потенціал регіонів України.
28. Охарактеризувати етнокультурні відмінності та їх вплив на політичний розвиток України в 90-их роках ХХ на початку ХХІ століття.

29. Розкрити поняття етнічної свідомості та її роль в формуванні та розвитку геополітичних процесів.
30. Розкрити поняття про політичні партії та їх класифікація: за критерієм чисельності та внутрішньої структури; за соціальним (класовим) складом; за ставленням до суспільного ладу; за місцем, яке партії посідають у політичній системі; за ідейно-політичною спрямованістю.
31. Охарактеризувати електоральні вподобання населення в призмі його партійної приналежності.
32. Розкрити особливості виборів президента України; парламентських виборів за період незалежності України.
33. Дослідити виборчі процеси та електоральні їх відміни в регіонах України.
34. Охарактеризувати національні та місцеві політичні партії та їх представництва в державних та місцевих органах влади.
35. Розкрити мету, структуру і предмет геополітики.
36. . Розкрити наукові і практичні завдання „Геополітики України”.
37. Проаналізувати геополітичні інтереси України.
38. Охарактеризувати Україну як суб'єкт світової політики.
39. Розкрити особливості діяльності України у сучасному геополітичному середовищі.
40. Проаналізувати геополітика в системі наук.
41. Дослідити методологію та методику проведення геополітичних досліджень.
42. Проаналізувати історію розвитку геополітичної думки в Україні.
43. Розкрити концепції відомих геополітиків світу та України відносно геополітичного розвитку України.
44. Проаналізувати геополітичні ідеї М.Костомарова, Т.Шевченко, М. Гулака, В. Білозерського, П. Куліша.
45. Охарактеризувати геополітичні погляди Кирило-Мефодівського товариства.
46. Проаналізувати геополітичні ідеї М. Драгомановата. Ідея конкурентності інтересів українського народу.
47. Проаналізувати праці М. Грушевського, Д. Донцова, С. Рудницького.
48. Дослідити трактат М. Міхновського «Самостійна Україна».
49. Охарактеризувати основні геополітичні концепції розвитку світу. Концепції теллурократії та таласократії. Праці Р. Челлена, А. Мехена, Н. Спайкмена, С. Коена
50. Розкрити завдання геополітичних досліджень на сучасному етапі розвитку України.
51. Охарактеризувати поняття про глобальний політичний простір та місце в ньому України.
52. Розкрити поняття геополітичного поля, геополітичної опорної точки.
53. Обґрунтувати місце України в в глобальному геополітичному просторі.
54. Проаналізувати теорію цивілізацій С. Хангтінгтона.
55. Проаналізувати геополітичну систему сучасної України та особливості її формування.
56. Обґрунтувати основні форми та методи захисту національних інтересів.
57. Дослідити геополітичні відносини України із різними країнами світу та із країнами - сусідами.
58. Розкрити геополітичне місце України на карті Європи.
59. Обґрунтувати роль України у європейських відносинах.
60. Розкрити особливості асоціації України з ЄС.
61. Проаналізувати членство України в різних міжнародних організаціях.

62. Розкрити основні форми та напрямки діяльності України в міжнародних організаціях.
63. Проаналізувати вплив міжнародних організацій на вирішення проблем суспільно-географічного розвитку України.
64. Розкрити передумови та історію створення ООН.
65. Охарактеризувати структуру ООН та основні функції.
66. Проаналізувати участь України в діяльності організації.
67. Розкрити основні напрямки геополітичної діяльності України на сучасному етапі її розвитку.
68. Доведіть необхідність оптимізації міжнародних зв'язків між Україною та країнами світу.
69. Розкрийте поняття про глобальні проблеми людства.
70. Обґрунтуйте необхідність міжнародної співпраці у сфері вирішення глобальних проблем.
71. Розкрийте участь України в розв'язанні глобальних проблем людства.
72. Розкрийте основні напрямки міжнародної співпраці щодо вирішення глобальних проблем людства.

Зарахування результатів неформальної освіти

Зарахування результатів неформальної освіти регламентовано наступними документами: «Положенням про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти у системі формальної освіти) (зі змінами)» <https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiuformalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>

«Порядком визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти» <https://www.chnu.edu.ua/media/4g5fzssb/poriadok-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykhshliakhom-neformalnoi-ta-abo-informalnoi-osvity.pdf>

Додатково можливо отримати 6 балів.

Рекомендована література

Базова (основна)

1. Багрова І.В., Гетьман О.О., Власюк В.Є. Міжнародна економічна діяльність України: Навч. пос. / За ред. І.В. Багрової.- Київ: «Центр навчальної літератури», 2004.- 384с.
2. Безуглий В.В., Козинець С.В. Регіональна економічна і соціальна географія світу: Посібник.- К.: Видавничий центр «Академія», 2003.- 688 с.
3. Василенко С.Д. Україна : Геополітичні виміри в загально-європейському процесі.-Одеса: ЧПРСЄІ НАНУ,2003-238 с.
4. Василевський О.А., Гончар М.М. Структура геополітичних інтересів України – К.: НІСД, 1995.- 99 с.
5. Врублевський В.К., Хорошовський В.І. Український шлях. Начерки: Геополітичне становище України та її національні інтереси.- К., 1997.- 426 с.
6. Вільні економічні зони : світовий досвід і українська практика : Навчальний посібник / за ред. І.Ю. Сіваченка. – Київ: Центр Навчальної літератури, 2004.- 488 с.
7. 1. Геополітика: Підручник / А. І. Кудряченко, Ф. М. Рудич, В. О. Храмов. – К.: МАУП, 2004. – 296 с.
8. 2. Гольцов А. Г. Геополітика та політична географія. Підручник. / А. Г. Гольцов – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 416 с.
9. Дністрянський М.С. Політична географія України: навчальний посібник / М.С. Дністрянський.- Львів: ЛНУ ім.Івана Франка, 2014.- 384 с.

10. Дністрянський М.С. Геополітичні доктрини і підходи: критичний аналіз методології. – Львів: ЛНУ, 2003. – 111с.
11. Дністрянський М.С. Україна в політико – географічному вимірі. – Львів ЛНУ, 2000. – 310с.
12. Дністрянський М.С. Геополітика: Навчальний посібник / М.С. Дністрянський. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 436с.
13. Заячук М.Д., Чубрей О.С. Економічна та соціальна географія світу: Навч. Посібник / М.Д. Заячук, О.С. Чубрей. – Чернівці: ЧНУ, 2009.- 200с.
14. Політична географія і геополітика: Навч. Посібник / Б.П. Яценко, В.І. Стафійчук, Ю.С. Брайчевський та ін.; за ред. Б.П. Яценка. – К.: Либідь, 2007. – 255 с.
15. Політична система України: особливості становлення, тенденції розвитку. - К. : Парламентське видавництво, 2002.- 328 с.
16. Політична географія і геополітика : Навч. Посібник / Б.П. Яценко, В.І. Стадійчук, Ю.С. Брайчевський та ін.; за ред. Б.П.Яценка. – К.: Либідь, 2007. – 255 с.
17. Степан Рудницький Політична географія України / Упорядник П.Штойко – «Гердан Друк», 1998. – 280с.
18. Мальський М.З., Мацяк М.М. Теорія міжнародних відносин – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. – 392 с.
19. Маркус Яхтенфукс, Беата Колер-Кох Європейська інтеграція. Актуальні світові дискусії. - Київ.: Видавничий дім « Києво-Могилянська академія», 2007. – 396 с.
20. Трохимчук С.В. Політична географія світу: Навч. посіб. / С.В. Трохимчук, О.В. Федунь– 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007. – 422 с.
21. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти / За ред. Ф. М. Рудича. — К.: МАУП, 2002. – 488 с.

Допоміжна

1. Арон Р. Мир і війна між націями. – К.: Юніверс, 2000. - 688 с.
2. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. – Львів: Лілея НВ, 2000.- 236 с.
3. Бжезінський З. Вибір: світове панування чи світове лідерство/ З.Бжезінський; [пер. з англ.]. – К.: Києво-Могилянська академія, 2006. – 203 с.
4. Бобик В. М. Політологія для політика і громадянина. - Н.: МАУП, 2003. - 425 с.
5. Бруз В. С. ООН і врегулювання міжнародних конфліктів – К.: Либідь, 1995. – 111с.
6. Гантінгтон С. Протистояння цивілізації та зміна світового порядку / С.
7. Глобальні проблеми світу. Атлас. – К.: ДНВ «Картографія», 2009. – 144 с.
8. Глобальні зміни світу - 2025 : доповідь Національної розвідувальної ради США; [пер. з англ.] – Львів : Літопис, 2010. – 188с.
9. Дністрянський М. С. Етногеографія України: Навчальний посібник / Дністрянський М. С. – Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 232 с
10. Капітоненко М. Г. Міжнародні конфлікти : навч. пос. / М. Г. Капітоненко. – К. : Либідь, 2009. – 352 с.
11. Книш М.М. Політико-географічна глобалістика : навч. посібник / М. М. Книш, Л. І. Котик. - Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. - 484 с .
12. Ліпкан В. А. Основи терорології (синергетична теорія тероризму) / В. А. Ліпкан. – К. : КНТ, 2006. – 84 с.
13. Лісовський С. А. Основи сталого (збалансованого) економічного, соціального, екологічного розвитку : Монографія./ Інститут географії НАН України / Л.Г. Руденко (наук ред..) – Житомир : Полісся, 2007. – 108 с.
14. Макар Ю. І. Україна у міжнародних організаціях : навч. пос./ Ю. І. Макар. – К. : Професіонал, 2010. – 458с.
15. Маруняк Є. О. Глобалізація та її вплив на розвиток регіонів України – К.: Реферат, 2007. – 224 с.

16. Мезенцева Н. І., Мезенцев К. В. Науково-дослідний практикум з суспільної географії: Навчально-методичне видання. – К. : ДП «Прінт Сервіс», 2014 – 47 с.
17. Міжнародні організації : навч. пос. / За ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, З. І. Кутайні // . – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 344с.
18. Національні стратегії сталого розвитку. Впровадження стратегічних і скоординованих дій : виклики, підходи до інновації (на основі аналізу досвіду 19 країн). – Міжнародний інститут сталого розвитку, 2004 – 50с.

9. Інформаційні ресурси

1. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України імені М.В. Птухи <http://www.idss.org.ua>
3. Організація Об'єднаних Націй (ООН) <http://www.un.org/en/index.html>
4. Офіційний сайт міністерства закордонних справ України <https://mfa.gov.ua/>
5. Представництво ООН в Україні <http://www.un.org.ua/ua/>
6. Програма ООН-жінки <http://www.unwomen.org/en>
7. Статистична комісія ООН <http://unstats.un.org/unsd/default.htm>
8. Європейська асоціація з вивчення населення <http://www.eaps.nl/>
9. Організація ООН з питань освіти, науки і культури <http://en.unesco.org/>
10. Міжнародна організація праці <http://www.ilo.org/global/lang-en/index.htm>
11. Всесвітня організація з охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>
12. Представництво ВООЗ в Україні <http://www.euro.who.int/en/countries/ukraine>
13. Світовий банк <http://www.worldbank.org/>
14. Євростат <http://ec.europa.eu/eurostat>

9. Статистичні матеріали, звіти

1. Демографічний щорічник ООН <http://unstats.un.org/unsd/demo>
2. Звіт про світовий розвиток <http://www.hdr.undp.org/en>
3. Світова книга фактів <https://www.cia.gov/library/publications/resources/worldfactbook/index.html>
4. Результати Першого Всеукраїнського перепису населення 2001 р.
5. <http://www.ukrcensus.gov>
6. Банк даних про населення України http://database.ukrcensus.gov.ua/MULT/Dialog/statfile_c.asp

Політика академічної доброчесності

Освітня діяльність (викладача і студента) під час вивчення навчальної дисципліни ґрунтується на принципах співробітництва та академічної доброчесності. Очікується, що роботи студентів будуть оригінальними дослідженнями чи міркуваннями й об'єктивно оцінені викладачем (або інше ваше бачення). Основою для дотримання принципів академічної доброчесності в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича є Закони України а також «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»; «Правила академічної доброчесності Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»; «Положення про виявлення та запобігання академічному плагіату в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича». Детальніше із зазначеними нормативно-правовими документами можна ознайомитись за посиланням: <https://www.chnu.edu.ua/universityet/vazhlyvo/akademichna-dobrochesnist/>